

УДК 338.43:633

А. О. Боровська,
І. С. Погорелова,
К. В. Юхимець,

Миколаївський державний аграрний університет

ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА

У роботі розглянуто резерви зниження собівартості, наводиться їх класифікація. Вивчено основні шляхи підвищення ефективності виробництва зерна за рахунок урожайності та факторів, які на неї впливають.

Ключові слова: зерно, собівартість, ефективність, зерновиробництво, урожайність.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Зернове господарство займає базове місце у сільськогосподарському виробництві країни та гарантує її продовольчу безпеку, саме тому воно вважається галуззю стратегічного значення. Зернове виробництво відіграє важливу роль у економіці країни. Одне з найважливіших завдань підприємства — виявлення і найповніше використання резервів для збільшення виробництва продукції, поліпшення її якості й підвищення економічної ефективності. Ефективність і собівартість взаємопов'язані. Зниження собівартості продукції має велике народногосподарське і економічне значення в підвищенні ефективності сільськогосподарського виробництва. Тому на сьогоднішній день обрана тема є актуальною.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питаннями теоретичних і практичних аспектів зниження собівартості та підвищення ефективності зерновиробництва займається велика група науковців. Значний внесок у розвиток науки в галузі зернового виробництва, підвищення його економічної ефективності зробили: В.І. Бойко, М.Ю. Куліш, В.А. Кадієвський, М.Г. Лобас, П.Т. Саблук, В.Ф. Сайко, В.П. Ситник, А.М. Худолій, І.І. Червена, О.М. Шпичак та ін. Проте слід визнати, що чимало питань поки що залишається недостатньо вирішеними і до кінця з'ясованими.

Мета даної статті полягає у вивченні теоретичних основ визначення резервів зниження собівартості зерна в сільськогосподарських підприємствах Миколаївської області та підвищення його ефективності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Про наявність резервів зниження собівартості продукції рослинництва свідчать результати порівняльного аналізу собівартості окремих видів продукції аналізованого підприємства і в передових підприємствах району і області. У даний час на практиці основним критерієм оцінки ефективності виробничих витрат є собівартість продукції. Однак собівартість включає лише частину повних витрат на виробництво продукції. У собівартості затрати живої праці відображаються тільки в розмірі заробітної плати, яка не включає дооцінку праці на суспільство, а затрати минулої праці, уречевленої в засобах виробництва, включаються в собівартість у цінах споживання цих засобів, тобто з дооцінкою праці на суспільство. Крім того, при зміні співвідношення затрат живої і уречевленої праці порушується порівнянність собівартості окремих видів продукції як вимірника витрат виробництва. Чим суттєвіші відмінності у складі витрат, тим більша ймовірність перекручення у собівартості змін повних витрат виробництва. Тому собівартість не завжди правильно відбиває дійсні витрати всієї суспільної праці на виробництво продукції.

Основними джерелами резервів зниження собівартості сільськогосподарської продукції є: збільшення обсягу її виробництва за рахунок повнішого використання виробничих потужностей підприємства; скорочення витрат на її виробництво за рахунок підвищення рівня продуктивності праці, ощадливого використання сировини, матеріалів, електроенергії, палива, обладнання, запобігання невиробничим витратам тощо.

Резерви збільшення виробництва продукції виявляють у процесі аналізу виконання виробни-

чої програми. При збільшенні обсягу виробництва продукції на наявних виробничих потужностях зростають тільки змінні витрати (пряма оплата праці робітників, прямі матеріальні витрати), сума ж постійних витрат, як правило, не змінюється, внаслідок чого знижується собівартість виробів. Резерви скорочення витрат визначають за кожною статтею витрат за рахунок конкретних інноваційних заходів (впровадження нової, прогресивнішої техніки і технології виробництва, поліпшення організації праці тощо), що будуть сприяти економії заробітної плати, сировини, матеріалів, енергії тощо. Економію витрат з оплати праці внаслідок впровадження організаційно-технічних заходів можна розрахувати, помноживши різницю між трудомісткістю продукції до впровадження і після впровадження відповідних заходів на планований рівень середньогодинної оплати праці і на кількість планової до випуску продукції. Сума економії збільшиться на відсоток відрахувань від фонду оплати праці, включених у собівартість продукції. Резерв скорочення витрат на утримання основних засобів за рахунок реалізації, передачі в довгострокову оренду і списання будівель, машин, обладнання визначають множенням первісної їхньої вартості на норму амортизації. При аналізі витрат та виявленні резервів зниження собівартості треба враховувати, що не всі витрати змінюються пропорційно зміні обсягу виробництва продукції. Залежність між виходом продукції і витратами проявляється в тому, що збільшення виходу продукції зменшує частку умовно-постійних витрат, які припадають на одиницю продукції, а отже, на її собівартість.

У підвищенні ефективності виробництва зерна велику роль відіграє організація виробничих процесів (таких як підготовка ґрунту, сівба, догляд за посівами і збирання урожаю). Вони є складовою частиною технологічних карт по вирощуванню кожної культури.

Підвищення економічної ефективності зернового виробництва передбачає збільшення виробництва і поліпшення якості зерна, забезпечення більшої сталості зернового господарства і ефективного використання його виробничих ресурсів. Основним напрямом подальшого розвитку зернового господарства є інтенсифікація виробництва зерна на основі внесення оптимальної кількості органічних і мінеральних добрив, розширення посівів високоврожайних сортів і гібридів, впровадження комплексної механізації, інтенсивних та індустріальних технологій, застосування прогресивних форм організації і оплати праці тощо. Велике значення має внесення оптимальних доз мінеральних добрив, які в

конкретних природно-економічних умовах забезпечують найбільш повне використання потенціальних можливостей високоврожайних сортів зернових культур. Важливим фактором збільшення виробництва зерна має зрошення земель. Слід відзначити, що в умовах зрошення одержати високі врожаї зернових культур без застосування добрив практично неможливо.

Тобто, щоб підвищити ефективність зерновиробництва, необхідно вкладати кошти на купівлю високоякісного насіння, ефективних добрив і засобів захисту рослин, використовувати сучасні технології виробництва, підвищувати забезпеченість господарства основними засобами. Але у більшості сільськогосподарських підприємств для цього недостатньо фінансових ресурсів.

Тому потрібно шукати внутрішні резерви скорочення витрат в розрізі окремих статей, та напрями зростання урожайності за рахунок удосконалення структури посівів, дотримання оптимальних строків збирання, посів по кращих попередниках тощо.

ВИСНОВКИ

Отже, щоб підвищити ефективність виробництва зерновиробництва та забезпечити його прибутковість, у першу чергу, товаровиробникам потрібна фінансова підтримка з боку держави, яка спрямовувалась б на придбання та застосування новітніх технологій щодо вирощування зернових; високоврожайних, стійких проти хвороб сортів посівного матеріалу; розробку науково обґрунтованих програм з підтримки зерновиробництва, які б реально працювали. А також системний підхід до аналізу собівартості дасть змогу визначитись з причинами, що зумовлюють зміну собівартості як окремих видів продукції, так і по галузях і підприємству в цілому, намітити конкретні заходи її зниження.

Література:

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств / Андрійчук В.Г. — К.: КНЕУ, 2002. — 624 с.
2. Економічний довідник аграрника / [За ред. Ю.Я. Лузана, П.Т. Саблука]. — К.: Преса України, 2008. — 800 с.
3. Закон України "Про зерно та ринок зерна в Україні" від 04.07.2002 р. № 37 // Пропозиція. — 2002. — № 10. — С. 4—14.
4. Мацібора В.І., Економіка підприємства: навч. посібник. — К.: Каравела, 2008. — 312 с.
5. Лобас М.Г. Розвиток зернового господарства України / Лобас М.Г. — К.: Агро-інком, 2009. — 447 с.

Стаття надійшла до редакції 26.10.2011 р.